

Dokumentation av miljöuppföljning med Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden i samband med Klimat- och stadsmiljönämndens sammanträde den 16 juni 2022

Reflektioner och rekommendationer från kommunens miljöstrateger

Sammanfattning:

Det är mycket positivt att lärande om hållbar utveckling ses som ett viktigt grunduppdrag för skolan för att stärka elever för framtiden. Andelen elever som uppger att de tagit del av undervisning där de fått kunskap om klimatrelaterade frågor behöver dock ökas. Gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen (GAF) är medvetna om värdet i återbrukade kontorsmöbler och arbetar med att återanvända dessa i så hög utsträckning som möjligt. Arbetsmarknadsenheten har stora möjligheter att bidra i ett förstärkt och utökat samarbete kring återbruk och cirkularitet inom kommunkoncernen där både sociala och ekologiska värden kan skapas och tillvaratas.

Kommunens miljöstrateger ser att det är bra att samtliga rektorer fått ett uppdrag att se över elever och lärares resande för att hitta möjligheter till minskat resande generellt i framtiden. Vår rekommendation är att utveckla tankarna på att skifta över till mer klimatsmarta reseslag för att få ner klimatpåverkan av de resor som görs. Det pågående arbetet med att mäta matsvinnet är bra och kan ytterligare utvecklas med ett vidare perspektiv på måltidernas och matsvinnets klimatpåverkan.

Kommunens miljöstrateger vill gärna ha en förstärkt dialog med GAF för att se om vi med vår sakkunskap om klimat, miljö och hållbarhetsfrågor kan stötta förvaltningen och kommunens gymnasieskolor med idéer kring hur dessa frågor skulle kunna integreras med övrig undervisning, hur klimatpåverkan från resande och måltider kan minskas, och hur arbetsmarknadsenheten kan stärka kommunens arbete med cirkularitet och återbruk.

A. I det nya miljöprogrammet finns ambitionen om att öka återbruk och återanvändning av t.ex. kontorsmöbler. Även i kommunens nya avfallsplan finns mål för att öka återbruk. Det fanns också i tidigare miljöprogram ett mål om källsortering på alla enheter.

• Hur arbetar GAN med dels återbruk, dels sopsortering?

Reflektion:

Kommunens miljöstrateger ser positivt på att Gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen (GAF) är medvetna om värdet i återbrukade kontorsmöbler och att de arbetar med att återanvända dessa i så hög utsträckning som möjligt. Det nämndes bland annat att GAF använder en central lokal där kontorsmöbler och andra återanvändningsbara produkter kan lagras i syfte för andra enheter att använda dessa. Det hade varit intressant att veta hur stor den centrala lokalen är och hur flödet ser ut.

Kommunens miljöstrategier ser även positivt på att GAF ställer krav på sina verksamheter att sortera sitt avfall. Hur ser det ut på kommunens gymnasier? Finns det möjligheter för eleverna att sortera deras avfall i gemensamma utrymmen, exempelvis i matsalen eller andra gemensamma områden?

Genom arbetsmarknadsenheten, som lagar trasiga produkter i syfte att kunna återanvända dessa, bidrar GAF till den cirkulära ekonomin och minskade utsläpp genom att det som annars hade blivit avfall får en längre livslängd. Arbetet som utförs bidrar till mål i kommunens avfallsplan likväl till mål i kommunens miljöprogram. Kommunens miljöstrategier skulle gärna se en utökning av denna verksamhet under förutsättning att behov av lagningstjänster finns inom kommunens övriga verksamheter.

Rekommendation:

GAF arbetar systematiskt med att minska avfallet genom att arbeta för att hamna högre upp i avfallstrappan och har därmed en stabil grund som går att bygga vidare på. Även om GAF gör ett bra arbete finns det alltid utrymme för förbättringar och högre ambition. Ett konkret förslag skulle kunna vara att utreda hur den centrala lokalen skulle kunna användas mer effektivt vad gäller lagerplats samt effektivisera in och ut flödet av material. Kommunens miljöstrategier vill belysa att andra förvaltningar på organisationen har efterfrågat just en lokal som kan fungera som förvaringsplats för återbruk av kontorsmöbler och dylikt. Utredningen skulle kunna visa på om utrymme för förvaltningsövergripande arbete kan bedrivas där eller ej. Utredningen bör också innefatta frågan om en sådan utökad återbruksverksamhet skulle kunna drivas inom arbetsmarknadsenhetens regi.

På kommunens Insida finns en grupp, Annonstorget, där verksamheter och anställda skänker varor och produkter som deras verksamheter inte längre behöver. GAF skulle kunna lägga upp det som de har i sin centrala lokal i denna grupp i syfte att hitta användare utanför deras egen organisation.

B. Vid miljöuppföljningen 2021 lyfte nämnden att det pågick ett arbete med att ta fram en plan för minskat resande. Samtidigt vet vi att behov ibland finns inom GANs verksamheter att resa för att göra olika typer av utbyten.

• Har det skett arbete med att minska resandet inom GANs verksamheter?

Reflektion:

Kommunens miljöstrategier ser positivt på att GAF gett alla rektorer ett uppdrag att se över möjligheter att minska antalet flygresor som görs och planeras, samt att GAF har en övergripande kontroll på dessa. Det är även bra att tankar på resande med andra reseslag än flyg påbörjats.

Rekommendation:

Ett konkret mål på att minska CO2 utsläppen från flygresor skulle förtydliga målet och underlätta styrningen.

Utveckla tankarna att skifta över till mer klimatsmarta reseslag. Det händer mycket inom tågtrafiken inom Europa just nu och flera nya linjer till kontinenten planeras de kommande åren som kommer förenkla resandet och korta ner restiderna. Lärande och utbyte med andra länder och kulturer bör kunna ske i större utsträckning med hållbara

transporter. Går det välja utbyten med orter som har goda tågförbindelser? Går det attnyttja restiden på tåg till skolarbete för att möjliggöra att resan får ta längre tid?

C. Enligt miljöbokslutet lyckades gymnasieverksamheten att minska matsvinnet rejält under 2021.

▪ Hur stor har minskningen av matsvinnet varit och vad beror den på?

Reflektion:

Det har varit ett annorlunda år i och med pandemin och ambitionen att fortsätta sänka matsvinnet är positiv även om mätningarna kan vara missvisande. Att arbeta aktivt för att minska matsvinn är en viktig del av arbetet med att minska kommunens direkta klimatpåverkan i våra verksamheter. Sveriges kommuner har en betydande klimatpåverkan genom de måltider som serveras varje dag under läsåret, både genom menyval och genom matsvinnet.

Rekommendation:

Kommunen har en ny måltidspolicy med höga ekologiska ambitioner. Bland annat ska måltider göras utifrån att minska miljö- och klimatpåverkan, att andelen ekologiska livsmedel ska vara hög. En idé utöver matsvinn är att även arbeta med måltiderna utifrån andra miljö- och klimatpåverkande aspekter, till exempel går det att arbeta med säsongsbaserade råvaror, i högre utsträckning med vegetariska måltider samt närodlat för att ge några exempel.

D. Det nya miljöprogrammet har ett målområde som handlar om att informera och engagera, vilket bland annat är kopplat till att miljö- och klimatpåverkan är större än vad som sker enbart inom kommunens egna verksamheter.

▪ Hur arbetar GAN med att skapa förutsättningar för att eleverna ska förstå klimatfrågan och kunna bidra till att minska den negativa påverkan?

Reflektion:

Kommunens miljöstrategier delar nämndens uppfattning att uppdraget att lära framtida generationer om klimat- och miljörelaterade frågor är en mycket viktig insats för hållbar utveckling. Det är mycket positivt att lärande om hållbar utveckling numera finns i skollagen och att det därmed är ett av grunduppdragen att lära ut hållbarhet till elever. Däremot är det bekymmersamt att det inte är reglerat hur hållbarhet skall vävas in i undervisningen, eftersom det då blir upp till varje lärare och skola att hitta sitt sätt och att tillvägagångssättet kan innebära stor variation för den enskilde eleven, utöver variationen som naturligtvis finns i varje elevs enskilda intresse och förmåga att ta till sig lärdomar i ämnet.

Rekommendation:

Miljöstrategerna tar gärna en dialog med GAF om hur vi med vår sakkunskap om klimat, miljö och hållbarhetsfrågor kan stötta förvaltningen och kommunens gymnasieskolor med idéer kring hur undervisningen i dessa frågor skulle kunna integreras med övriga ämnen. En dialog om detta har startats upp med BUF och vi välkomnar även GAF i detta arbete.

Bilaga

Dokumentation av miljöuppföljning med Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden i samband med Klimat- och stadsmiljönämndens sammanträde den 16 juni 2022

Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden representerades av Hampus Holmgren (M), ordförande i Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden och av Frida Plym Forsell, gymnasie- och arbetsmarknadsdirektör.

A. I det nya miljöprogrammet finns ambitionen om att öka återbruk och återanvändning av t.ex. kontorsmöbler. Även i kommunens nya avfallsplan finns mål för att öka återbruk. Det fanns också i tidigare miljöprogram ett mål om källsortering på alla enheter.

▪ **Hur arbetar GAN med dels återbruk, dels sopsortering?**

Anteckningar:

Gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen (GAF) återbrukar möbler när deras verksamheter byter lokaler, vid de fall möbler blir över skickas de till en central lokal där möblerna kan användas av andra verksamheter på kommunen.

Källsortering är ett krav i alla våra verksamheter.

Frida berättar att förvaltningen ingår i det kommunövergripande projektet för cirkulär ekonomi. På arbetsmarknadsenheten lagar man bland annat kläder, möbler och annat som används i verksamheterna som en arbetsmarknadsinsats/arbetsträning för nyanlända personer eller personer med försörjningsstöd.

GAF har flyttat och bytt lokal vid flera tillfällen, och köper i de sammanhangen inga nya möbler utan tar med sig befintliga möbler.

B. Vid miljöuppföljningen 2021 lyfte nämnden upp att det pågick ett arbete med att ta fram en plan för minskat resande. Samtidigt vet vi att behov finns ibland inom GANs verksamheter att resa för att göra olika typer av utbyten.

▪ **Har det skett arbete med att minska resandet inom GANs verksamheter?**

Anteckningar:

Det är framför allt resande inom gymnasieverksamheten som sker där det finns ett utbyte inom Erasmus. Under 2021 genomfördes inga resor på grund av pandemin, vilket innebär att utsläppen låg på en markant låg nivå och jämförelsen med 2020 blir därmed missvisande.

I samband med fördjupning av resorna har nämnden lagt ett uppdrag på alla rektorer att se över sina flygresor samt att se över möjligheter till minskat resande generellt i framtiden. Däremot ingår resor i lärandet och vi deltar bland annat i Erasmusprojektet, vilket innebär att verksamheterna inte kan bortse från flygresor helt. Målsättning om att minska utsläppen från flygresor är i linje med målsättningen i miljöprogrammet.

Vi tror att vi kommer att behöva minska våra resor med mer än 25 % för att kommunen som helhet ska uppnå målsättning gällande minskade växthusgasutsläppen från resor som kommunen ansvarar för, då vår förvaltning förmodligen står för en stor del av flygresorna. Några tjänsteresor görs för lärare och rektorer, däremot är det när eleverna reser som antalet flygresor bli påtagligt.

Det är svårt att säga vad som händer just nu då inga flygresor skett 2021, hittills för 2022 är det en klar minskning i flygresor för eleverna jämfört med innan pandemin.

C. Enligt miljöbokslutet lyckades gymnasieverksamheten att minska matsvinnet rejält under 2021.

▪ Hur stor har minskningen av matsvinnet varit och vad beror den på?

Anteckningar:

Matsvinnet gick från 36 gram/pers/dag till 19 gram/pers/dag 2021. Minskningen har till stor del varit pandemirelaterat, då den fysiska närvaron på skolorna låg på en mindre nivå än normalt.

Nämnden har ett etappmål om 30 gram/pers/dag, hittills i år ligger vi på 38 gram, vilket är över etappmålet.

Ekologiska livsmedel har ökat något i år.

D. Det nya miljöprogrammet har ett målområde som handlar om att informera och engagera, vilket bland annat är kopplat till att miljö- och klimatpåverkan är större än vad som sker enbart inom kommunens egna verksamheter.

▪ Hur arbetar GAN med att skapa förutsättningar för att eleverna ska förstå klimatfrågan och kunna bidra till att minska den negativa påverkan?

Anteckningar:

Lärande om hållbar utveckling finns numera i skollagen och hållbar utveckling finns därmed med i våra läroplaner, vilket kan anses som att skolan har ett grunduppdrag att lära ut hållbarhet till elever.

Hur hållbarhet vävs in i undervisningen är inte reglerat, det är upp till varje lärare, lärarlag, program, inom skola eller mellan skolor. Tillvägagångssättet innebär förmodligen stor variation för den enskilde eleven. Hur mycket varje elev tar till sig eller får lära sig skiljer därmed från elev till elev.

Att lära framtida generationer om klimatrelaterade frågor är vår största insats för hållbar utveckling.

Vi har ett nytt nämndmål för 2022 om att 75 % av eleverna upplever att de har tagit del av undervisning där de känner att de tagit till sig kunskap om klimatrelaterade frågor till 2030. Etappmål för 2021 var 60 %.

Mätningen görs i form av enkätundersökning i årskurs två och utfallet låg på 40%. Det är första gången nämnden testar detta mål och mått och därav har det varit svårt att sätta rimliga etappmål. Resultatet är för lågt och indikerar att det finns skäl att jobba vidare med frågan.

Övrigt:

Anteckningar:

GAF har 13 bilar/fordon, men har begränsat antalet till 8 st som sedermera ska begränsas till 7 st. Följer utfasningsplan och räknar med att nå kommunens mål om fossiloberoende fordonsflotta till 2025.

Frågestund:

Fråga: Återbruk och sopsortering – nämnde inte om gymnasieskolorna källsorterar?

Svar: De har också sopsortering. Kan ej svara i detalj hur utvecklad den är, men det finns sopsortering.

Fråga: Skickat uppdrag till respektive skola gällande minska utsläppen från flygresor – finns det en samordning kring det här?

Svar: Resefrågan tas upp i rektorsgruppen. Vi skickar inte elever själva någonstans. Varje flygresor som görs behöver ansöka om tjänsteresa från direktören, vilken innebär att direktören har koll på resorna och kan vid behov begränsa antalet flygresor som görs.

Fråga: Ni gick igenom siffror och statistik gällande matsvinnet, kan ni utveckla lite mer om hur ni jobbar med den frågan?

Svar: När vi flyttar ut Sjödalsskolan kommer vi att ha två tillagningskök. Förvaltningen jobbar mycket med kökspersonalen att de ska ta del av kommunens hela arbete med matsvinn bland annat från BUF. Kan inte svara i detalj hur exakt det sker. Nöjda med att matsvinnet gick ned, dock sorgligt att det var en pandemieffekt.

Fråga: Är det leasade inte köpta bilar ni har?

Svar: Förvaltningen har 2 köpta. Framåt kommer vi behöva en bil i egen ägo, resten kommer vara leasade.

Fråga: Utveckla gärna lite mer gällande resorna, det behövs ju resor som du var inne på. Är det tillräckligt klart med andel av resande som er nämnd behöver skäras ned på?

Svar: Spontant tänker jag att vi behöver ta del av statistiken för flygresorna. Det finns uttalat hur mycket CO2-utsläpp som kommunen resor får generera till 2025. Det borde rimligen gå att få fram hur mycket som ligger på GAN idag och hur mycket vi ska förhålla oss till framåt.

Det är idag 5 gymnasier, 2–3 har utlandsresor. Det kan bli aktuellt med att skolorna får turas om att resa utomlands så att inte alla skolor resor samma år. Ett roterande schema. Vi behöver som samhälle komma över tröskan att ta tåget, men idag är det dyrt, tidskrävande och komplicerat med tågresor utomlands. Elever kräver inte flyg, rektorerna behöver tänka hur detta ska ta vid.

Fråga: Undrar om det nya målet gällande andel elever som har god kännedom om klimatrelaterade frågor, mål 2030 75 %. Hur kommer det sig att den siffran inte är högre. Hur kom ni fram till siffran?

Svar: Svårt vid ett nolläge att veta vad som är rimlig. Vad tror vi, hur ska vi tänka, vad är rimligt, är frågor vi ställde oss. Vi resonerade fram en siffra till 2022, som inte kändes för lätt att uppnå, men inte heller omöjligt. Resultatet enligt enkäten tycker vi visar på att målet till 2030 inte är orimligt i dagens läge. Målsiffran blir egentligen något att förhålla sig till, önskvärt är såklart 100 %. Enkäten görs bara i årskurs två. Siffran är justerbar beroende på utfall framåt.

Fråga: Pedagogiska stödet för lärarna: Har ni några sammankomster för lärarna där hållbarhet tas upp?

Svar: Från nämnden finns ingen generell utbildningsinsats för hållbarhet. Det som sker hos oss är det som sker ute på skolorna där lärarna träffas i lag och diskuteras hur hållbarhet tas med i undervisningen.

Fråga: En sån här verksamhet behöver en massa transporter. Intressant med den totala påverkan från era transporter?

Svar: Vad gäller andra transporter än de som görs i tjänsten, så är det i samverkan med kommunens upphandlingssektion som det ställs miljökrav.

Fråga: Erasmusprojektet är ett internationellt samarbetsforum, kan projektet påverkas negativt om vi inte kan resa som tidigare?

Svar: Om vi skulle säga att vi inte kan delta i projektet alls, kan det påverkas negativt. Vi kommer att fortsätta delta i projektet. Det finns andra resor som görs i studiesammanhang som inte är kopplat till Erasmus. Genom att ta bort resor som inte är kopplade till Erasmusprojektet kan vi nog nå målet.